

Tummas Arabo einki ímóti orðaskifti um framtíð javnaðarfloksins:

-Latið okkum eisini tosa um landsins framtíð

-Eg eri samdur við Hans Jørgensen, fyrrverandi skrivara í javnaðarflokkinum, tá hesin ynskir at tosa meira opið og sakligt um framtíðina hjá javnaðarflokkinum. Men tað er so sanniliga eisini sera átrodskandi og neyðugt, at vit saman kunnu tosa um landsins framtíð sigur Tummas Arabo, landsstýrismaður í sínum fyrsta íkasti til tað orðaskifti, sum fleiri javnaðarfólk í seinastuni hava eftirlýst og sum nýggi formaðurin í tingbólkinum eftirlýsti so seint sum í vikuni í Degi og Viku.

14. august hevur Hans Jørgensen áhugaverda grein í Sosialinum. Greinin leggur upp til tjak um støðu Javnaðarfloksins, og er tað gleðiligt at siggja, at greinin – hóast atfinningarsom – er hildin í einum hampuligum tóna. Hon víður ikki, sum so mangar aðrar greinar í hesum døgum, hvør hevur verið størsti tápulingur í 80'unum, hvør hevur verið størsti brotsmaður og hvør hevur verið klókastur o.s.fr. Takk skal Hans hava fyrri tað.

Javnaðarflokkurin fór á val og bjóðaði seg fram til at loysa teir stóru trupulleikar, sum samfelagið var komið í, og sum ein kundi siggja fyrri framman. Vit vundu valið og fóru sum størsti flokkur sjálvandi undir at skipa landsstýri. Teir flokkar, sum høvdu hug at fara út í Tinganes vóru umframt Javnaðarflokkin, Sjálvstýrisflokkurin og Fólkaflokkurin. Hinir báðir vóru – uttan mun til hvat teir siga í dag – minni enn lunkaðir. Úrslitið var eftir drúgvar samráðingar, at samgongva varð skipað millum Fólkaflokkinn og Javnaðarflokkin.

»Fornuftsektaskap«

Ein og hvør kann skilja, at partar ella portum av Javnaðarflokkinum ikki dámdi hesa samgonguna, og flest øll javnaðarfólk hanga ikki um hálsin á fólkaflakksmonnum. Samgongan kann heldur metast sum eitt »fornuftsektaskap« imillum tveir gamlar arvafiggindar. Samgonguskjal varð

skrivað, og Javnaðarflokkurin fekk týðandi tættir í samgonguskjalið, sum vóru hansara hjartamál, og Fólkaflokkurin fekk eisini nokur av sínum hjartamálum. Sostatt varð farið undir at reka ein samgongupolitikk grundaðan á hetta skjal.

Tað, sum vit lögdu dent á undir samgongusamráðingunum, var, at vit vildu avmarka rentuspekulatiónum – helst fingið hana heilt burtur – fáa bundnu uppsparingina burtur, samhaldsfastan eftirlønargrunn settan á stovn, landsbankan at virka og nakað gjørt við arbeiðsloysisstuðulsskipanina. Alt hetta varð gjøgnumført ella um at vera samtykt.

Harafturat var tað málið um struktúrin í vinnulivinum. Fleiri í Javnaðarflokkinum mettu, at skuldi nakað skilagott gerast við hetta, so var neyðugt at gera tað saman við Fólkaflokkinum, tí vóru vit samdir, kundi hetta verið gjøgnumført nokulunda friðarlaga. Hans Jørgensen veit, sum gamal floksskrivari, at tá hann hevur sitið á landsfundum ella floksleiðslufundum Javnaðarfloksins, so hevur hann tey seinastu 10-15 árin høyrð um, skeiva struktúrin í vinnulivinum, at útflutningsveran hevur verið ólitið viðgjørd, og at vit hava fingið ólitið fyrri hana. Harafturat hevur hann eisini høyrð, at efturbearingar til fiskivinnuna vóru blivnar óv stórar, og hetta mynstrið kundi ikki halda fram. Hetta var øllum greitt longu mitt í 80'un-

um.

Vinnumynstrið broytast

Tað var sum nevnt greitt fyrri okkum í landsstýrinum, at verandi vinnumynstur mátti broytast, og tað mátti broytast á tann hátt, at sokallaðu friu figgarligu kreftirnar fingurúmari ræsur, tí vinnulivið mátti í stóran mun kapitalsanerast, tí amboð og virki vóru blivin óv dýr og lógu langt omanfyri tann pris, sum var galdandi í grannalondunum.

Vit hava ikki mett, at tað er rætt at leggja uppi ta »prosessina« enn, men lata ta figgarligu sanering, sum fer fram í vinnulivinum, halda fram eina tíð afturat, soleiðis at lögurnar koma niður á ein sunnan kapitalgrundvøll. Hóast hesa saneing, so hevur tað eydnast vinnulivinum við hjálp frá almennari síðu partvis at leggja framleiðslumynstrið soleiðis um, at okkara vorusøla til útlandið verður fjølbroyttari og virðismeiri. Um vit so eru nogdir við gongdina er altíð ein persónlig meting, men uppá longri sikt er kósir røtt.

Sama kann sigast um okkara handilssamband við útlandini, har vit við sáttmálum við bæði EF og EFTA eru við at normalisera viðurskiptini. Min meting er tó, at arbeiðsumstøðurnar í samband við Europa og fyrri að eisini við Amerika, batna munandi.

So kann ein siga: ja, er so einki sum gongur skeivan veg? Vit hava ikki ókt aftur á okjum, sum eru hjartamál

Javnaðarfloksins, men stórt sæð bert hildið støðið innan heilsuverkið, almannaverkið og skúlaaverkið, og hava skert enn meir innan ilögusektorin á landi.

Jú, sanniliga gongur okkurt skeivan veg!

Metingarnar hildu ikki

Tá ein skrivur eitt samgonguskjal og fer inn í eina samgongu, sum verður planlögð at vara í 4 ár, so hómast framtíðin og ávisar metingar verða gjørdar. Okkara metingar vóru, tá vit fóru til arbeiðis, at veiðumøguleikar færinganna móguliga fóru at minka eitt sindur. Okkara egnu grunnar vóru hart troystir, og vit óttadust fyrri, at ein ávis minking fór at vera. Men hetta høvdu vit rokna við, at vit kundu liva við.

Eingin, heldur ikki Hans Jørgensen ella nakar annar, hevði væntað ella forðisæð, at fiskiskapurin við Føroyar datt so á botn sum seinasta árið. Talan er næstan um eina náttúruvanlukku, og tað hevði eingin væntað.

Hetta og bert hetta hevur fort til, at inntøkurnar í samfelagnum eru minkaðar óhugnaliga nógv. Eg hugsi um ein kanning, eg havi lisið um, sum var gjørd í Hoydølum, har næmingarnir ella ønkur av næmingunum hevði mett, at fiskiflotin átti at verið bundin við bryggju, tí har vóru bara útreiðslur og baks av fiskiflotanum.

Nú er fiskiflotin ikki bundin við bryggju; men

orðaskifti

hvønn dag verður roynt at fáa fisk upp á land, men tað gongst illa. Hetta fær árin, ja, sjálvt í Hoydølum, árin um alt landið, og tann næmingurin, sum segði hesi megnarorðini einaferð, hann eigur at hugsa um, at um vit nú høvdu lagt allan flotan við bryggju, hvat hevði so hent?

Inntøkulækkingin í samfelagnum hjá teimum, sum eru knýtt at heimaflotanum og øllum teimum, sum fiska vestanfyrri Føroyar, hon er stór og fær sjálvandi avleiðingar fyrri landskassan. Samstundis eru lánsøguleikarnir uttanlands ógvuliga avmarkaðir, so tungt er at læna seg ígjøgnum krepuna. Tí er neyðugt at halda aftur í útreiðslum landskassans og royna at fáa nakrar inntøkur afturat.

Hetta er so gjørt, og tað er neyðugt, tí landskassaroknskapurin kann ikki í fleiri ár hava eitt heilt stórt hall. Eg kann nevna, at rentuútreiðslurnar hjá landskassanum longu nú eru líka nógar sum alt sjúkrahúsverkið kostar, og tað man vera meira enn ríkiligt.

Hvat hevði hent...

Tað eru velduga tungar avgerðir at taka, hvar skerast skal, og tað er greitt, at tað er ikki við góðum tannabiti, at Javnaðarflokkurin sær, at sektorar, hann altíð hevur vart og bygt upp til gagns fyrri hetta fólk, verða skerdið nakað sum helst. Frá øllum síðum verður kravt, at pengar skulu vera til virksemi, og nú er so býtt, men greitt er, at

ønkur verður við sviðið soð.

Hóast hetta fari eg at heita á øll javnaðarfólk at hugsa seg eitt sindur um. Hvat hevði hent, um Javnaðarflokkurin ikki var í Tinganesi? Um vit nú hugsaðu okkum, at tað var eitt borgarligt stýri í Tinganesi, hvussu hevði so sæð út í landinum? Eg kundi gott sagt, at støðan hevði verið katastrofal, og so nógv uttan fyrri tað, sum vit uppliva í dag.

Viðvíkjandi útbygging av nýggjum vinnuvegum, sum Hans Jørgensen er inni á, so er rætt sum hann sigur, at marknaðarbúskapur er blivið eitt slag av gandaorði í hesum samfelagnum. Tað er sum um alt skal kunna loysast við marknaðarbúskapi, og Sambandsflokkurin hevur so funnið uppá nakað nýtt – at alt skal kunna loysast, um vit fara inn í EEC. Vit mugu varskógva, at kreppur verða ikki loystar við gandaorðum, tí tað er eingin løtt loysn av teimum trupulleikum, vit hava í dag. Vit mugu arbeiða miðvíst ímóti framtíðarloysnum, og vit mugu rokna við og vóna, at tilfeingji í nánd av Føroyum ikki fellur meira.

Sloganið, at har tað privata ikki røkkur, má tað almenna hjálpa til, varð nokk harðast framført av Atla Dam, tá hann kom inn í føroyskan politikk. Og hetta var eitt gott hugtak. Men tað má ikki mis-skiljast soleiðis, at har tað privata ikki klárar sínar skyldur, har skal landskassin gjalda. Soleiðis hugsi eg ikki, at meiningin var við hasum hugtaki-